

Nr 321.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionsförhållanden för tillförordnade rektorer vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter; given Stockholms slott den 11 mars 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ekle-siastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att förklara ej mindre, att de bestämmelser, som för närvarande gälla beträffande pensionsunderlag för rektor vid allmänt läroverk, högre lärar-inneseminariet, statens folkskoleseminarier, teknisk elementarskola ävensom de tekniska läroanstalterna i Malmö, Örebro och Västerås, skola från och med år 1919 hava avseende å såväl befullmäktigad som av Kungl. Maj:t tillförordnad rektor, än även att tillförordnad rektor skall i samma utsträck-ning som befullmäktigad rektor vara från och med nämnda tidpunkt under-kastad bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst-innehavares rätt till pension.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars
1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Ang. pen-
sionsförhål-
landen för
tillförordnade
rektorer vid
de allmänna
läroverken
m. fl. under-
visningsan-
stalter.

Departementschefen, statsrådet Rydén anförde härefter:

Enligt gällande bestämmelser kunna rektorerna vid de allmänna läro-
verken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier tillsättas
antingen genom utnämning eller genom förordnande på viss tid.

Kungörelsen den 27 augusti 1904 angående ny löne- och pensionsreg-
lering för lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk stadgade, att
tillförordnad rektor, som fullgjort de i fråga om ämneslärare för pensions-
erhållande stadgade villkor och i minst 15 år innehaft rektorsförordnande,
skulle vara berättigad att i pension uppbära sin lön som rektor oavkortad.
Vidare skulle enligt samma kungörelse såväl befullmäktigad som tillförord-
nad rektor för pensionsändamål vidkännas löneavdrag till ett årligt belopp av
för rektor vid realskola:

i första lönegraden.....	115 kronor
» andra »	135 »

Efter det vid 1918 års lagtima riksdag ny löne- och pensionsreglering blivit beslutad för lärarpersonalerna vid nu berörda läroanstalter, utfärdades genom kungörelser den 22 juli 1918 bestämmelser, enligt vilka i förevarande avseende — såväl beträffande de allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet som folkskoleseminarierna — förordnas, bland annat, *dels* att, om befattningshavare varit tillförordnad rektor, sådant skall vid bestämmande av pensionens belopp räknas honom till godo på samma sätt, som om han varit befullmäktigad rektor, *dels* att i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid 1919 års början stadgat.

Nu hava i skrivelse den 4 februari 1919 läroverksöverstyrelsen och skolöverstyrelsen framlagt förslag till vissa förtydligande bestämmelser i fråga om pensionsförhållandena för de tillförordnade rektorerna vid förbemälda och andra läroanstalter.

Efter erinran om de före år 1919 för rektorer vid de allmänna läroverken gällande pensionsbestämmelser, framhålla överstyrelserna, hurusom de tillförordnade rektorernas utgifter för sin egen pension sedan flera år icke obetydligt understigit de pensionsavgifter, de skulle haft att erlägga, om de varit befullmäktigade, och, då numera endast tillförordnade rektorer funnos anställda vid de allmänna läroverken, detta gällde således samtliga rektorer vid läroverken.

Genom kungörelse den 22 juli 1918 har ny löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken blivit fastställd att gälla från och med år 1919. Befullmäktigade rektorer hava därmed blivit ålagda pensionsavgifter ännu mer överstigande de för tillförordnade rektorer hittills gällande löneavdragen än vad hittills varit fallet. Det kan emellertid ifrågasättas, om icke kungörelsen den 11 oktober 1907 om tillämpligheten av lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension å vissa tjänster blivit upphävd beträffande rektorer vid de allmänna läroverken genom förenämnda kungörelse den 22 juli 1918.

Genom de i sistberörda kungörelse stadgade bestämmelser hava tillförordnade rektorer i fråga om pensionsbeloppets storlek uttryckligen jämstälts med befullmäktigade rektorer. Bestämmelserna göra det emellertid antagligt, att tillförordnade rektorer vid de allmänna läroverken i pensionshänseende blivit fullkomligt likställda med befullmäktigade rektorer och alltså likställda även i fråga om pensionsavgifter. För att undanrödja all tvekan härom vore det önskvärt, att Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser därom, att vad som enligt lagen om civila tjänst innehavares rätt till pension gäller för befullmäktigade rektorer även skall äga tillämpning på av Kungl. Maj:t tillförordnade rektorer.

Behov av ändrade eller förtydligade bestämmelser i ifrågavarande avseende föreligger även beträffande *dels* rektorerna vid högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier, för vilka bestämmelser utfärdats enligt meranämnda kungörelse den 11 oktober 1907, *dels* rektorerna vid de tekniska elementarskolorna, tekniska gymnasier och tekniska fackskolor.

Vid statens folkskoleseminarier hava delvis andra bestämmelser varit gällande

än vid läroverken, även om någon faktisk olikhet ej heller här förefunnits. I kungörelsen den 11 oktober 1907 föreskrevs beträffande tillförordnad rektor vid folkskoleseminarium, att han fortfarande skulle vidkännas de löneavdrag, som stadgats genom kungörelsen den 9 juni 1905. Då här inga särskilda löneavdrag äro föreskrivna, har det ansetts, att genom ifrågavarande bestämmelser avsetts att fastställa, att ingen ändring skolat ske i vad som i förevarande hänseende förut varit stadgat, d. v. s. den i kungörelsen den 27 augusti 1904 angående ny löne- och pensionsreglering för lärare och lärarinnor vid rikets folkskoleseminarier givna föreskriften angående löneavdrag för rektorer har ansetts fortfarande vara gällande. Frågan härom torde dock i annan ordning komma inför Kungl. Maj:ts prövning därigenom, att vissa rektorer hos Kungl. Maj:t överklagat av kammarrätten givna utslag, vari en annan tolkning av nämnda bestämmelser gjorts gällande. Ifrågavarande omständigheter torde dock icke utgöra något skäl att icke fastställa samma bestämmelser för folkskoleseminariernas tillförordnade rektorer som för läroverkens.

I kungörelsen den 22 juli 1918 angående löne- och pensionsreglering för den ordinarie lärarpersonalen vid de tekniska elementarskolorna i Norrköping, Borås och Härnösand hava för ordinarie rektorer vid dessa läroanstalter utfärdats samma bestämmelser i pensionshänseende som för rektorer vid de allmänna läroverken. Några löneavdrag för pensionsändamål hava hittills icke varit föreskrivna för de tekniska elementarskolornas rektorer, vilka därför i förekommande fall erlagt pensionsavgifter som lektorer vid teknisk elementarskola. Sistnämnda förhållande torde dock icke utgöra något skäl från att undantaga de tekniska elementarskolornas rektorer vid utfärdande av en gemensam bestämmelse om att av Kungl. Maj:t tillförordnade rektorer skola i pensionshänseende vara underkastade samma villkor som befullmäktigade rektorer. Vid en sådan bestämmelses utfärdande torde även böra medtagas rektorerna vid de tekniska gymnasier och fackskolorna.

På grund av vad sålunda blivit anfört hemställa läroverksöverstyrelsen och skolöverstyrelsen, det Kungl. Maj:t täcktes förordna, att vad som enligt lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension gäller angående befullmäktigade rektorer vid statens läroanstalter skall från och med år 1919 gälla även för av Kungl. Maj:t på viss tid förordnade rektorer vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, de tekniska elementarskolorna i Norrköping, Borås och Härnösand, tekniska fackskolan i Västerås, tekniska elementarskolan och tekniska gymnasiet i Örebro samt tekniska elementarskolan, tekniska fackskolan och tekniska gymnasiet i Malmö.

Skulle åter Kungl. Maj:t anse, att en bestämmelse av detta slag icke kan utfärdas utan riksdagens medgivande, hemställa överstyrelserna, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att lämna sitt bifall till vad förslagits beträffande pensionsförhållanden för de av Kungl. Maj:t tillförordnade rektorerna vid förberörda läroanstalter.

Efter härå erhållen remiss har statskontoret utlätit sig i ärendet och därvid anfört följande:

I förevarande skrivelse har till en början erinrats, att enligt kungörelsen den 27 augusti 1904 såväl befullmäktigade som tillförordnade rektorer vid de allmänna läroverken skulle vidkännas vissa löneavdrag för pensionsändamål; att från och med år 1908, då civila pensionslagen trädde i kraft, dessa löneavdrag blivit vad de befullmäktigade rektorerna beträffar ersatta med i lagen föreskrivna pensionsavgifter; att däremot de tillförordnade rektorerna enligt en i sammanhang med nämnda lag utfärdad kungörelse av den 11 oktober 1907 fortfarande skulle erlägga de i 1904 års kungörelse bestämda löneavdragen; samt att i sistnämnda avseende icke gjorts någon ändring genom den pensionsreglering för rektorerna vid de allmänna läroverken, som genomförts enligt 1912 års riksdags beslut och Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni samma år. Då emellertid genom 1912 års berörda pensionsreglering faststälts vissa pensionsunderlag för tillförordnade rektorer, vill det synas statskontoret, som om därigenom upphävts vad i 1907 års kungörelse stadgats om löneavdrag för pensionsändamål beträffande dessa rektorer, vilka alltså därefter varit underkastade bestämmelserna i § 10 av pensionslagen om viss avgift i förhållande till pensionsunderlaget.

Såsom i förevarande skrivelse vidare erinrats har emellertid med 1919 års ingång trätt i tillämpning en ny löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken enligt kungörelse av den 22 juli 1918; och därvid har jämte fastställande av vissa pensionsunderlag för rektorerna tillika stadgats, att, om befattningshavare varit tillförordnad rektor vid allmänt läroverk, sådant skall *vid bestämmande av pensionens belopp* räknas honom till godo på samma sätt, som om han varit befullmäktigad rektor. På samma gång som genom detta stadgande givetvis bortfallit den i 1904 års löne- och pensionsreglering stadgade förutsättning för att tillförordnad rektor skulle i sådan egenskap erhålla pension, nämligen att under minst 15 år på förordnande hava bestritt rektorstjänst, vadan sådan rektor numera utan avseende å förordnandets längd äger rätt till pension såsom rektor, måste genom samma stadgande tillika hava upphävts såväl 1907 års förenämnda kungörelse i vad den rör tillförordnade rektorers pensionsförhållanden som ock 1912 års stadgande om pensionsunderlag för tillförordnad rektor; och vid sådant förhållande finnes för närvarande, såsom i skrivelsen framhållits, icke någon uttrycklig föreskrift om beloppet av tillförordnad rektors pensionsunderlag, varå pensionsavgift skall beräknas. Då statskontoret utgår från det antagande, att det icke varit avsett, att sådan rektor skulle erlägga avgift i förhållande till pensionsunderlaget för den ordinarie tjänst, han kan innehava, anser ämbetsverket i likhet med läroverksöverstyrelsen och skolöverstyrelsen, att en bestämmelse om pensionsunderlag m. m. för tillförordnade rektorer vid de allmänna läroverken är av behovet påkallad.

Då såsom överstyrelserna framhållit ett dylikt stadgande synes vara erforderligt jämväl beträffande tillförordnade rektorer vid övriga i förevarande skrivelse omförmälda läroanstalter, finner sig statskontoret böra tillstyrka bifall till överstyrelsernas förslag. Vid det förhållande att den bestämmelse, som sålunda befunnits erforderlig, torde böra meddelas i form av tillägg till vederbörande avlöningsstater, föreställer sig statskontoret, att ärendet bör underställas riksdagens prövning; och vill statskontoret i detta sammanhang erinra därom, att förslag avgivits rörande annan ändring i vissa av berörda avlöningsstater, nämligen i fråga om pensionsförhållandena för vissa övningslärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminarier och statens folkskoleseminarier.

I fråga om motiveringen till statskontorets anförande var generaldirektören P. Södermark i viss mån av skiljaktig mening och yttrade:

Vad angår t. f. rektorer vid folkskoleseminarium, för vilka några särskilda, pensionsavgift motsvarande löneavdrag ej blevo vid 1904 års löne- och pensionsreglering fastställda, torde dessa t. f. rektorer, så snart särskilt pensionsunderlag för dem stadgats, hava blivit skyldiga att erlægga de å dessa pensionsunderlag enligt pensionslagen belöpande pensionsavgifter; men då däremot för t. f. rektorer vid de allmänna läroverken genom kungörelsen den 27 augusti 1904 särskilda löneavdrag faststälts, vilka jämlikt kungörelsen den 11 oktober 1907 skulle gälla även efter den civila pensionslagens ikraftträdande samt denna bestämmelse icke blev upphävd, när enligt Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1912 pensionsunderlag för ifrågavarande t. f. rektorer fastställdes, anser jag i likhet med överstyrelserna dessa t. f. rektorer icke hittills hava varit skyldiga att vidkännas större löneavdrag än de genom kungörelsen den 27 augusti 1904 fastställda.

I likhet med statskontorets pluralitet anser jag emellertid, att från och med år 1919 pensionsavgifterna givetvis böra rättas efter de nya pensionsunderlagen.

Så vitt jag kan bedöma, torde man vara berättigad anse, att de i samband med 1818 års löne- och pensionsreglering beslutade bestämmelserna rörande pensionsförhållandena för rektorer avsetts att äga tillämpning å såväl befullmäktigade som tillförordnade rektorer. Då emellertid den föregående framställningen torde utvisa, att förtydligande bestämmelser i förevarande avseende kunna anses erforderliga, läser ett förklarande från riksdagens sida böra inhämtas.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:st tacktes föreslå riksdagen att förklara ej mindre, att de bestämmelser, som för närvarande gälla beträffande pensionsunderlag för rektor vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, teknisk elementarskola ävensom de tekniska läroanstalterna i Malmö, Örebro och Västerås, skola från och med år 1919 hava avseende å såväl befullmäktigad som av Kungl. Maj:st tillförordnad rektor, än även att tillförordnad rektor skall i samma utsträckning som befullmäktigad rektor vara från och med nämnda tidpunkt underkastad bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

Departementschefens sålunda gjorda, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan tacktes Hans Maj:st Konungen bifalla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hemming Gadd.